

แบบรายงานการตรวจราชการระดับจังหวัด ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

คณะที่ 1

ประเด็นตรวจ INS 1.4 การพัฒนาสุขภาพกลุ่มวัยเรียนและวัยรุ่น : ร้อยละของเด็กกลุ่มอายุ 0-12 ปีฟันดีไม่มีผุ
จังหวัด ราชบุรี เขตสุขภาพที่ 5 ตรวจราชการวันที่ 25/01/2561 ถึงวันที่ 26/01/2561

1. ตัวชี้วัด

ร้อยละเด็กกลุ่มอายุ 0-12ปี ฟันดีไม่มีผุ (cavity free)

2. สถานการณ์

- การสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากและปัจจัยเสี่ยงระดับอำเภอ จังหวัดราชบุรี ปี 2560 พบว่าเด็กอายุ 18 เดือนปราศจากโรคฟันผุร้อยละ 87.6 และเด็กอายุ 3 ปี ปราศจากฟันผุร้อยละ 45.1 เด็กเล็กมีฟันผุเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี2559 อำเภอที่มีอัตราโรคฟันผุในเด็กเล็กสูงขึ้น คือ อ.เมือง อ.บ้านโป่ง และ อ.โพธาราม กลุ่มเด็กอายุ 12 ปี ปราศจากฟันผุร้อยละ 55.8 สถานการณ์โรคฟันผุในฟันแท้ของเด็กวัยเรียน ดีขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2559 ทุกอำเภอมีอัตราโรคฟันผุในเด็กวัยเรียนต่ำกว่าร้อยละ50 ยกเว้น อ.โพธาราม การได้รับบริการทันตกรรมทำให้เด็กวัยเรียนมีฟันดีไม่มีผุ(Cavity free) ร้อยละ70.0 (มากกว่าเกณฑ์เป้าหมายระดับประเทศ ร้อยละ 54) ด้านพฤติกรรมสุขภาพช่องปากพบว่า เด็กอายุ 18 เดือนร้อยละ 66.9 ได้รับการแปรงฟันก่อนนอนทุกวันจากผู้ปกครอง แนวโน้มเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2558-2559 และเด็กวัยเรียนอายุ 12 ปีร้อยละ 73.9 แปรงฟันก่อนนอนทุกวัน ร้อยละ64.3 แปรงฟันหลังอาหารกลางวันทั้งโรงเรียนทุกวัน ลดลงเมื่อเทียบกับปี 2558-2559

- จังหวัดราชบุรีมีการดำเนินงานส่งเสริมป้องกันโรคในช่องปากตามมาตรการ PIRAB คือ สร้างความร่วมมือกับสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา , อปท. การสร้างภาคีเครือข่ายภาคประชาชน ได้แก่ ชมรมคนรักฟัน ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ , การพัฒนาและประกวด อสม.ดีเด่นด้านทันตสุขภาพ ที่มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อเผยแพร่วิธีการและรณรงค์ให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลสุขภาพช่องปาก

โครงการโรงเรียนโรงอาหารอ่อนหวาน มีการควบคุมการวางเครื่องปรุงน้ำตาล ควบคุมชนิดขนมและเครื่องดื่มในโรงเรียนเพื่อลดการบริโภคหวาน และ CUP บริหารจัดการทรัพยากรในอำเภอเพื่อเพิ่มความครอบคลุมของบริการส่งเสริมป้องกันทันตกรรม คณะกรรมการทันตสาธารณสุขจังหวัดราชบุรี ซึ่งประกอบด้วยทันตแพทย์ผู้แทนCUP ผู้แทนทันตภิบาลในรพ.สต. เป็นกลไกหลักในการวางแผน การกำกับติดตาม และแก้ไขปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงาน ผลงานในภาคเรียนที่1 ปีการศึกษา2560 เด็กนักเรียนชั้นป.1 ได้รับการเคลือบหลุมร่องฟันร้อยละ50.5 ยังไม่มีข้อมูลสู่มตรวจสอบการยึดติดของเคลือบหลุมร่องฟันหลังการให้บริการ จังหวัดราชบุรียังไม่มีโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร แต่มีโรงเรียนต้นแบบที่ดำเนินการโรงเรียนอ่อนหวานอย่างต่อเนื่อง

- ปีงบประมาณ2560 บริการสุขภาพช่องปากมีความครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายเด็กอายุ 6-12 ปีในเขตรับผิดชอบจังหวัดราชบุรี ร้อยละ 49.3 ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของเขตสุขภาพที่5 (ร้อยละ50) สอดคล้องกับผลงานรายนรพ.สต./ศสม.ที่พบว่า 74 แห่ง(ร้อยละ45.1) มีความครอบคลุมของบริการทันตกรรมเด็กอายุ 6-12 ปีต่ำกว่าร้อยละ50 ผลงานไตรมาสแรก ปีงบประมาณ2561 การให้บริการสุขภาพช่องปากเด็กวัยเรียน (1 ต.ค.60 –24 ม.ค.61) ดำเนินการได้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 19.1 มากกว่าเกณฑ์เป้าหมายไตรมาส 1 (ร้อยละ 15)

- จังหวัดสนับสนุนและกระตุ้นให้เกิดการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อทันตสุขภาพด้วยโครงการโรงเรียนโรงอาหารอ่อนหวาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอ่อนหวาน มีการดำเนินงานทุกอำเภอ (โรงเรียนและศูนย์เด็กเล็กที่สมัคร

ใจเข้าร่วมโครงการ) และมีการติดตามประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนดโดยคณะกรรมการระดับจังหวัด เพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมด้านเครื่องปรุง ขนม ลูกอม และเครื่องดื่มที่จำหน่ายในโรงเรียนให้เอื้อต่อสุขภาพดี ในภาพรวมของจังหวัด มีการสุ่มสำรวจกิจกรรมทันตสุขภาพในสถานศึกษาทุกปี

3. สรุปประเด็นสำคัญที่เป็นความเสี่ยงต่อการทำให้การขับเคลื่อนนโยบายหรือการดำเนินงาน

ไม่ประสบความสำเร็จ(Key Risk Area/ Key Risk Factor) ซึ่งได้จากการวินิจฉัย ประมวล วิเคราะห์ สังเคราะห์ จากการตรวจติดตาม

- อำเภอเมือง บ้านโป่ง และโพธาราม อัตราโรคฟันผุในเด็กอายุ 3 ปีใกล้เคียงร้อยละ 60 ต่ำกว่าเป้าหมาย และเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2559 ส่งผลให้อัตราฟันผุของเด็กเล็กในภาพรวมของจังหวัดราชบุรีสูงขึ้น มาตรการลดโรคฟันผุในเด็กเล็กของจังหวัดราชบุรี เน้นการฝึกทักษะผู้ปกครองแปรงฟันให้เด็ก ทำให้ร้อยละของผู้ปกครองแปรงฟันให้เด็กเล็กเพิ่มขึ้นเป็น 67% และส่งผลให้ผลงานปี 2560 ด้านการทาฟลูออไรด์วารินซ์ ลดลง ในขณะที่เด็กเล็กมีพฤติกรรมบริโภคที่เสี่ยงต่อฟันผุ คือ เด็กอายุ 18 เดือน ร้อยละ 49 กินขนม และ ร้อยละ 23 ดื่มนมหวาน
- กิจกรรมแปรงฟันในโรงเรียนยังไม่มีคุณภาพ เด็กนักเรียน ป.6 ร้อยละ 64 ได้แปรงฟันหลังอาหารกลางวันทุกวัน และโรงเรียนประถมศึกษาร้อยละ 59 มีการจำหน่าย ขนม/เครื่องดื่มที่เสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพ
- การสร้างพฤติกรรมแปรงฟัน 222 ในเด็กวัยเรียน มักจะเป็นบทบาทของทันตบุคลากร (รพ.สต./ศสม.ในจังหวัดราชบุรี มีทันตบุคลากรประจำร้อยละ 25.0) การมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและครูยังมีค่อนข้างน้อย อาจเนื่องจากการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ยังไม่ทั่วถึง

4. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

4.1 ปัญหา/อุปสรรค/ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุวัตถุประสงค์

- อัตราโรคฟันผุในเด็กเล็กอายุ 3 ปี อำเภอเมือง บ้านโป่ง และโพธาราม เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี

2559

- เด็กนักเรียน ป.6 ร้อยละ 64 ได้แปรงฟันหลังอาหารกลางวันทุกวัน
- โรงเรียนประถมศึกษาร้อยละ 59 มีการจำหน่าย ขนม/เครื่องดื่มที่เสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพ

4.2 ข้อเสนอแนะที่ให้ต่อหน่วยรับตรวจ

- สสจ. และ รพ.แม่ข่าย ติดตามประเมิน ผลการลดโรคฟันผุในเด็กเล็ก และความครอบคลุมของบริการส่งเสริมป้องกันสุขภาพช่องปาก เป็นรายอำเภอ เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเพียงพอของมาตรการหลักที่เลือกดำเนินการ

- มีนโยบายระดับจังหวัดพัฒนากิจกรรมแปรงฟัน 222 ฝึกนักเรียนมีทักษะดูแลตนเอง ทันตบุคลากรดูแลเป็นโซนพื้นที่ ร่วมกับครู เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เพื่อสนับสนุนให้โรงเรียนจัดกิจกรรมแปรงฟันให้เป็นระบบ เด็กนักเรียนทุกคน ทุกชั้น ได้ฝึกปฏิบัติจริงและทำซ้ำ จนเกิดเป็นสุขนิสัย ควบคู่กับนโยบายควบคุมการจำหน่ายขนม/เครื่องดื่มในโรงเรียน โดยประสานความร่วมมือกับคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) และเขตพื้นที่การศึกษา ขยายผลโครงการโรงเรียนโรงอาหารอ่อนหวาน

- โรงพยาบาลแม่ข่าย พัฒนาเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และครูประจำชั้น/ครูอนามัย เรื่องแปรงฟัน 222 แปรงฟันบ้วนน้ำน้อย เพื่อร่วมเผยแพร่ความรู้และฝึกทักษะแก่ประชากรทุกกลุ่มวัย

4.3 สิ่งที่ทำหน้าที่ตรวจราชการรับไปประสาน หรือ ดำเนินการต่อ

สนับสนุนองค์ความรู้ และสื่อตัวอย่างเรื่องการแปร่งฟัน 222 พฤติกรรมพึงประสงค์ในเด็กวัยเรียน
NuPETHS

5. ข้อเสนอแนะต่อยุบาย /ต่อส่วนกลาง / ต่อผู้บริหาร / ต่อระเบียบ กฎหมาย

กรมอนามัยควรประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐบาลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย ฯลฯ ร่วมผลักดันนโยบายส่งเสริมนักเรียนไทยสุขภาพดี เพื่อให้โรงเรียนมีอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ ไม่มีขนมและเครื่องดื่มที่เสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพ นักเรียนได้รับการฝึกทักษะดูแลสุขภาพตนเอง ด้วยการสนับสนุนจากคณะครู เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และระบบบริการอนามัยโรงเรียน

6. นวัตกรรมที่สามารถเป็นแบบอย่าง (ถ้ามี)

- อสม.ดีเด่น สาขาทันตสุขภาพ ได้รับรางวัลระดับภาคกลาง ปีงบประมาณ 2561
- โครงการโรงเรียนโรงเรียนอาหารอ่อนหวาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอ่อนหวาน
- ชมรมคนรักฟันจังหวัดราชบุรี ระดับจังหวัด และระดับอำเภอ

ผู้รายงาน น.ส.วรวรรณ อัสวกุล

ตำแหน่ง ทันตแพทย์เชี่ยวชาญ

วัน/เดือน/ปี 30/01/2561

โทร 0945489341

E-mail asawakun@yahoo.com
